

ВІДГУК

офіційного опонента, доктора медичних наук, доцента

Гасюка П. А. на дисертаційну роботу

Коробейнікової Юлії Леонідівни за темою

“Діагностичні аспекти змін стану порожнини

рота у пацієнтів при користуванні металокерамічними

мостоподібними протезами у бічних ділянках зубних рядів”

представленої на здобуття наукового ступеня кандидата

медичних наук за спеціальністю 14.01.22 – стоматологія.

1. Актуальність теми.

За даними Всесвітньої організації охорони здоров'я поширеність карієсу у світі досягає 98% від загальної кількості населення, Україна в цьому питанні не є виключенням. У той же час каріозний процес не є єдиною причиною морфо-функціональних порушень твердих тканин зуба та естетичного оптимуму. Існує значна кількість патологічних процесів, які об'єднані в групу некаріозних уражень зубів, що в подальшому можуть стати причиною необхідності усунення цих дефектів одним із сучасних методів, найпоширенішими серед яких є художня реставрація композитними матеріалами світлового твердіння, протезування сучасними косметичними конструкціями: керамічні вініри, люмініри, суцільнокерамічні та металокерамічні коронки.

Незважаючи на бурхливу тенденцію розвитку безметалевих керамічних конструкцій, металокерамічні мостоподібні протези та поодинокі коронки на сьогоднішній день є однією із найпоширеніших та доступних у ціновому аспекті ортопедичних конструкцій.

Зважаючи на те, що на сьогодні існує високий відсоток ризику ускладнень при протезуванні, ортопедичне лікування дефектів зубів та зубних рядів вимагає подальшого вдосконалення конструкцій незнімних протезів.

Варто зазначити, що недостатньо висвітлені питання діагностики та прогнозування структурно-функціональних змін опорних зубів під незнімними металокерамічними мостоподібними протезами.

Також залишаються актуальними питання впровадження сучасних інформативних методів діагностики, які дозволять клініцистам обґрунтовано підійти до вибору тактики лікування пацієнтів металокерамічними мостоподібними протезами з використанням сучасних комп'ютерних технологій, що власне і обґрунтовує актуальність роботи, мети та поставлених завдань.

Таким чином, все зазначене вище свідчить про те що, автором дисертації підняті актуальні питання сучасної стоматологічної науки, які потребують свого вирішення.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Робота є фрагментом комплексної ініціативної теми, яка виконується працівниками кафедр стоматологічного профілю ВДНЗ України «Українська медична стоматологічна академія» (м. Полтава) «Удосконалення ортопедичних методів профілактики та лікування вторинної адентії, патологічної стертості, уражень тканин пародонту та захворювань СНЩС у дорослих на тлі загальносоматичної патології» (державний реєстраційний № 0111U004872). За цією темою дисертантом виконаний окремий фрагмент роботи.

2. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх достовірність і новизна.

Дисертація побудована згідно «Основних вимог до дисертації та авторефератів» ДАК України».

Здобувачем проведено глибокий патентно-інформаційний та науковий пошук і детально проаналізована література за останні десятиліття. Наукові положення, сформульовані здобувачем в дисертаційній роботі є науково обґрунтованими та ґрунтовані на поглибленому аналізі даних сучасної літератури, отриманих результатах власних досліджень та їх обговоренні.

Відповідно до мети та поставлених задач, автор згідно розробленої нею методики провела оцінку оклюзійних співвідношень металокерамічних мостоподібних протезів із зубами антагоністами.

В процесі дослідження застосовані сучасні методи, адекватні поставленій меті та задачам. Достовірність отриманих результатів не викликає сумніву, оскільки підтверджується суттєвим обсягом проведених досліджень. Основні положення дисертаційної роботи опубліковані в достатній кількості наукових праць та впроваджені в навчальний процес, та у практичну діяльність навчально-науково-лікувального підрозділоу ВДНЗ України «УМСА» «Стоматологічний центр». Автор сформулювала аргументовані висновки, які відповідають меті та поставленим задачам дослідження.

В дисертаційній роботі вперше за авторською методикою здобувачем була проведена оцінка оклюзійних співвідношень металокерамічних мостоподібних протезів із зубами антагоністами.

Результати клінічних спостережень в комплексі з авторським методом мікроскопічної кристалографії дали здобувачу можливість визначити гігієнічний стан порожнини рота у пацієнтів, котрі користуються незнімними мостоподібними протезами.

Шляхом конусно-променевої комп'ютерної томографії за різними показниками автором вперше були вивчені структурно-функціональні зміни тканин пародонту опорних зубів під незнімними металокерамічними мостоподібними протезами у бічних ділянках зубних рядів.

Розширені дані щодо діагностики стану порожнини рота у пацієнтів, які користуються незнімними металокерамічними мостоподібними протезами довготривалий період.

Варто зазначити, що в процесі дисертаційного дослідження автором деталізовані дані щодо методу іригації у комплексі гігієнічних заходів по догляду за незнімними металокерамічними мостоподібними конструкціями.

Результати дисертаційного дослідження дозволили здобувачу вперше провести багатофакторний дисперсійний кореляційний аналіз між показниками конусно-променевої комп'ютерної томографії та цифрової оклюзіографії в залежності від фактору терміну користування незнімними металокерамічними мостоподібними протезами, фактором наявності чи відсутності дефектів зубних рядів і фактором топографії даних конструкцій.

3. Наукове і практичне значення отриманих результатів.

В дисертаційній роботі автором розроблено, запропоновано, а також впроваджено в практичну стоматологію спосіб визначення інтенсивності оклюзійного тиску у пацієнтів із незнімними металокерамічними протезами за допомогою сенсорної плівки.

Результати дослідження, отримані автором, підтверджують об'єктивність використання конусно-променевої томографії для оцінки структурно-функціональних змін кісткової тканини у пацієнтів при користуванні незнімними металокерамічними мостоподібними протезами у бічних ділянках зубних рядів.

Автором доведена доцільність використання методу визначення гігієнічного стану ротової порожнини у пацієнтів із незнімними металокерамічними мостоподібними протезами за допомогою мікроскопічної кристалографії.

Використання методу багатофакторного дисперсійного кореляційного аналізу дало здобувачу можливість розробити рекомендації щодо термінів користування металокерамічними мостоподібними протезами.

Результати дисертаційного дослідження були впроваджені в практичну діяльність навчально-науково-лікувального підрозділу «Стоматологічний центр» та основних фахових кафедр ВДНЗ України «Українська медична стоматологічна академія» м. Полтава.

5. Повнота викладення результатів дослідження в опублікованих роботах.

Основні положення дисертаційної роботи Коробейнікової Юлії Леонідівни відображені в 9 наукових роботах, в тому числі 5 статтях у фахових виданнях, рекомендованих ДАК України, 1 стаття – в іноземному виданні; 1 – в науково-практичному збірнику; 2 патенти України на корисну модель.

6. Оцінка вмісту дисертації. Дисертаційна робота викладена на 155 сторінках комп'ютерного тексту та ілюстрована 48 рисунками та 1 таблицею. Її структура побудована за традиційним принципом. Дисертаційна робота складається із вступу, огляду літератури, характеристики об'єктів та методів дослідження, 4 розділів власних досліджень, аналізу та обговорення отриманих результатів, висновків, практичних рекомендацій та списку використаних джерел.

У вступі обґрунтовано та висвітлено актуальність теми, мету та завдання дослідження, наукову новизну і практичне значення даної роботи.

Розділ 1. «Огляд літератури» викладений на 29 сторінках, написаний літературною мовою з критичним підходом, носить аналітичний характер та відображає сучасне бачення автором проблематичних питань. В кінці всього огляду дисертант аналізує дані літератури з питань, що вирішуються та обґрунтовує доцільність розв'язання питань і задач особистого дослідження. Технічні та редакційні погрішності, які мають місце в розділі не впливають на цінність огляду. Тому всебічний практичний аналіз літератури обґрунтовує необхідність виконання даної дисертаційної роботи.

Відповідно до поставлених задач дослідження, огляд літератури складається з 4 підрозділів, в яких автор проводить аналітичний аналіз сучасного погляду на лікування пацієнтів металокерамічними конструкціями зубних протезів, а саме потребі населення в незнімному протезуванні, позитивних та негативних властивостях незнімних металокерамічних мостоподібних протезів, сучасних методах діагностики морфофункціональних змін тканин пародонту та сучасних підходах щодо гігієнічного догляду порожнини рота в ортопедичних хворих.

Основні наукові положення даного розділу оприлюднені в трьох наукових фахових виданнях.

Зауваження – трапляються посилання на літературні джерела минулого століття.

В розділі 2 «об'єкт та методи дослідження», який викладений на 21 сторінці і включає 7 підрозділів, наведена ретельна характеристика матеріалу та проведений опис методологічних підходів, які застосовувались в процесі досліджень. Для вирішення поставлених задач дослідження автор використав значний арсенал різноманітних методів, які використовуються в сучасній стоматології.

Особливої уваги заслуговує метод конусно-променевої томографії, за допомогою якого автором визначені структурно-функціональні зміни кісткової тканини у пацієнтів при користуванні незнімними металокерамічними мостоподібними протезами у бічних ділянках зубних рядів.

Результати власних досліджень знайшли своє відображення в семи самостійних підрозділах.

Розділ 3. «Результати цифрової оклюзіографії» як і випливає з назви присвячений результатам досліджень способу визначення інтенсивності оклюзійного тиску, на який автором отримано відповідний патент України на корисну модель.

Результати розділу статистично висвітлені у 3 таблицях, в яких висвітлена цифрова обробка оклюзіограм представників трьох дослідних груп: група I – пацієнти, які користувались мостоподібними металокерамічними протезами у термін менше 5 років, група II – пацієнти, які користувались мостоподібними металокерамічними протезами у термін більше 5 років та група III (контрольна група) – пацієнти з інтактними зубними рядами. В кожній дослідній групі автор визначила показники площі тиску, середній показник сили тиску, кількість оклюзійних контактів,

середню площу оклюзійних контактів та показник симетричності оклюзійного навантаження з подальшим статистичним аналізом.

Даний розділ закінчується висновком, в якому автор, враховуючи вищезазначені результати, стверджує, що середня кількість оклюзійних контактів, знаходиться у безпосередній залежності від безперервності зубних рядів та терміну виготовлення ортопедичних конструкцій, а середня площа контактів залежить від їх кількості відповідно.

Мотивуючись даними цього розділу, автор акцентує увагу на тому, що одним із основних чинників змін оклюзійних показників є фактор часу. На думку автора зменшення даного показника відбулось внаслідок стирання керамічного покриття та твердих тканин зубів антагоністів та наявності не заміщених додаткових дефектів зубних рядів.

Основні наукові положення даного розділу оприлюднені в одній фаховій статті та у двох патентах України.

Зауваження – в розділі зустрічаються поодинокі технічні погрішності.

Розділ 4: «результати конусно-променевої комп'ютерної томографії». В даному розділі в якості рентгенологічного методу дослідження оцінки якості ортопедичного лікування металокерамічними мостоподібними протезами, автор застосувала конусно-променеву комп'ютерну томографію. Розділивши пацієнтів так само як і в попередньому розділі на три дослідні групи, здобувач визначила щільність кісткової тканини у ділянці апекса, ширину періодонтальної щілини у ділянці апекса та показники резорбції кісткової тканини з чотирьох сторін (медіальної, дистальної, вестибулярної та оральної).

Розділ, як і належить, закінчується невеликим резюме, де автор вказує на значний рівень резорбції кісткової тканини з вестибулярної та оральної сторони навколо опорних зубів у хворих які користуються металокерамічними мостоподібними протезами більше 5 років та відповідно підкреслює доцільність використання конусно-променевої комп'ютерної

томографії після 5 років, як єдиного можливого рентгенологічного методу своєчасного виявлення подібних змін.

В кінці розділу автор наводить перелік статей, в яких висвітлені результати даного розділу власних дослідження.

Зауваження – в розділі зустрічаються поодинокі технічні та граматичні погрішності.

В розділі 5 «результати мікроскопічної кристалографії і індексного контролю» висвітлені результати досліджень щодо створеного автором доказового методу визначення гігієнічного стану ротової порожнини у пацієнтів із незнімними металокерамічними мостоподібними протезами за допомогою мікроскопічної кристалографії.

Результати розділу статистично висвітлені у 4 таблицях, в яких автор наводить порівняльний аналіз числових значень площі білкових фракталів на етапі лікування, показники площі білкових фракталів на етапі лікування, багатофакторний дисперсійний кореляційний аналіз числових значень площі білкових фракталів з показниками відповідних індексів стану тканин пародонта (Sillness-Loe та CPITN) з метою клінічного підтвердження результатів мікроскопічної кристалографії та перевірку кореляційної моделі.

Даний розділ проілюстрований 10 малюнками, на яких автор вдало висвітлила у вигляді діаграм динаміку змін показника індексу стану тканин пародонта у двох групах спостереження до та після проведеного лікування.

Розділ завершується висновком, в якому автор, за результатами кореляційного співставлення результатів з показниками індексів Sillness-Loe та CPITN на етапах лікування, стверджує про діагностичну достовірність запропонованого методу мікроскопічної кристалографії та з метою покращення якості гігієнічних заходів по догляду за ротовою порожниною у ортопедичних хворих дозволило автору рекомендувати метод мікроскопічної кристалографії як високоінформативний інструмент визначення рівня гігієни у пацієнтів з різними ортопедичними конструкціями.

В цілому розділ викладений послідовно з наукової точки зору, із логічним заключенням, легко читається без зауважень.

Зауважень до даного розділу немає.

Розділ 6. «Результати багатofакторного дисперсійного аналізу отриманих даних» викладений на 13 сторінках разом із таблицями та ілюстраціями.

Даний розділ розділений автором на два підрозділи, в яких представлені показники багатofакторного дисперсійного аналізу отриманих даних цифрової оклюзіографії та результати багатofакторного дисперсійного аналізу отриманих даних комп'ютерної томографії.

Виклад матеріалу є доказовим, підтверджений великою кількістю таблиць та діаграм з показниками цифрової оклюзіографії та даних конусно-променевої комп'ютерної томографії, які представлені в додатках та резюме в кінці розділу.

Проведений багатofакторний дисперсійний кореляційний аналіз між показниками конусно-променевої комп'ютерної томографії та цифрової оклюзіографії дав можливість автору довести інформативність та клінічну ефективність запропонованої нею методики визначення гігієнічного стану ротової порожнини у порівнянні з широковідомими методами індексної оцінки, що підтверджено високим рівнем якості кореляційної моделі.

Окрім того, на основі проведеного багатofакторного дисперсійного кореляційного аналізу автором розроблені рекомендації по терміну користування металокерамічними мостоподібними протезами.

Розділ написаний добре, зауважень немає

Розділ 7 «Аналіз та обговорення отриманих результатів» викладений на 11 сторінках, написаний на підставі аналізу отриманих результатів дослідження та їх порівняння із даними сучасної літератури. Висновки та практичні рекомендації сформульовані відповідно до отриманих результатів, обґрунтовані, мають наукову та практичну цінність та

відповідають поставленим завданням дослідження, які полягають в оптимізації діагностики структурно-функціональних змін стану порожнини рота у пацієнтів при користуванні металокерамічними мостоподібними конструкціями.

Список літератури, що містить 197 бібліографічних джерел, з них 140 вітчизняних та 57 іноземних авторів, оформлено відповідно до загальних бібліографічних вимог.

В плані дискусії хотілося б отримати відповіді на запитання:

1. Які особливості, на Ваш погляд, застосування отриманих Вами значень показників щільності та резорбції кісткової тканини в ділянці опорних зубів при плануванні протезування та встановлення термінів користування металокерамічними мостоподібними конструкціями?
2. Наскільки доступна розроблена Вами методика способу визначення інтенсивності оклюзійного тиску у пацієнтів із незнімними металокерамічними протезами за допомогою сенсорної плівки для широкого впровадження в стоматологічних закладах, що практикують?
3. Чому в своїй роботі для клінічного підтвердження індикатора рівня гігієни порожнини рота Ви використовували саме хлоргексидин?

ВИСНОВКИ

Дисертаційна робота Коробейнікової Юлії Леонідівни за темою «Діагностичні аспекти змін стану порожнини рота у пацієнтів при користуванні металокерамічними мостоподібними протезами у бічних ділянках зубних рядів» представлена на здобуття наукового ступеня кандидата медичних наук за спеціальністю 14.01.22 – стоматологія є завершеною самостійною науково-дослідною працею та має безперечну наукову новизну і практичну цінність.

За обсягом проведеного дослідження, глибиною аналізу, новизною отриманих результатів, обґрунтованістю і достовірністю висновків та положень, дисертація Коробейнікової Ю. Л. за темою «Діагностичні аспекти змін стану порожнини рота у пацієнтів при користуванні металокерамічними мостоподібними протезами у бічних ділянках зубних рядів» повністю відповідає п. 11 «Порядку присудження наукових ступенів» постанови Кабінету Міністрів України № 567 від 24.07.2013 (зі змінами, внесеними згідно з Постановами Кабінету Міністрів № 656 від 10.08.2015 року та № 1159 від 30.12.2015 року) щодо дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата медичних наук за спеціальністю 14.01.22 – стоматологія.

Офіційний опонент:

доктор медичних наук,
доцент, завідувач кафедри
ортопедичної стоматології
ДВНЗ «Тернопільський
державний медичний університет
імені І. Я. Горбачевського
МОЗ України»

[Handwritten signature]
завірю

П. А. Гасюк

[Handwritten signature]